

นวัตกรรมการเป็นผู้นำ The Leader Innovation

จักรวาล สุขไมตรี¹

Jagraval Sukmaitree

E-mail: Jagraval.su@ssru.ac.th

จิตาภา บัวใหญ่รักษา²

Jidapa Buayairugsa

กิริติวรรณ กัลยาณมิตร³

Keratiwan Kalayanamitra

บทคัดย่อ

ผู้นำเป็นบุคคลที่เป็นหัวหน้า หรือผู้บังคับบัญชาที่มีสิทธิในการใช้อำนาจ ใช้อิทธิพล กับผู้ใต้บังคับบัญชา และผู้นำควรต้องมีภาวะผู้นำด้วย โดยมีความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจ ที่จะตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี มีลักษณะเป็นผู้นำที่ดี มีความสามารถในการจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานมีความเห็นและปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ สงบ เยือกเย็น นอบน้อมถ่อมตัว ตัดสินปัญหาที่เกิดขึ้นต่าง ๆ ได้อย่างทันที่ที่มีความเป็นกลาง ยืดหยุ่น กล้าหาญ ร่าเริง มองโลกในแง่ดี มีความพร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์มั่นคงไม่แปรปรวน เสมอต้นเสมอปลาย ซื่อสัตย์ สุจริต มีศีลธรรม มีคุณธรรม และจริยธรรม

ดังนั้น การที่จะให้ผู้นำมีความพร้อมที่จะเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ รู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ผู้นำต้องมีความสามารถในการคิดแบบใหม่ ๆ รู้จักการแก้ปัญหาอย่างรวดเร็ว ปรับเปลี่ยนวิธีการทำงาน หรือวิธีปฏิบัติงานให้มีความเป็นทันสมัยให้สอดคล้องกับกระแสโลกาภิวัตน์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งผู้นำจะต้องสร้างนวัตกรรมให้กับตนเอง โดยปรับเปลี่ยนความรู้ ความสามารถ ความคิดสร้างสรรค์ของตนเองให้เกิดการพัฒนาตนเองในสิ่งใหม่ ๆ เกิดวิธีการในการปฏิบัติงานใหม่ ๆ รู้จักและสามารถนำเทคโนโลยีต่างๆ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเอง ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา หรือองค์กร และพัฒนาภูมิปัญญาของตนเองให้เพิ่มสูงขึ้น มีความคิดในเชิงบวก สิ่งใดเป็นสิ่งที่บกพร่องที่ต้องแก้ไข ก็ยอมรับในการปรับปรุงแก้ไข ไม่ยึดมั่นถือมั่นในตนเอง รับฟังความคิดเห็นของทุก ๆ ฝ่าย ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ตลอดจนมีความเมตตา กรุณา มีคุณธรรม และจริยธรรมที่ดีงาม

คำสำคัญ: นวัตกรรม, ผู้นำ, ภาวะผู้นำ

Abstract

The Leaders are the chiefs or superiors who are right to command on underlings. However, the effective leaders should have the leadership skills involving the knowledge and ability to guide or to make a decision. The good leaders should be able to convince the underlings for willingly working under the guidance and command. Moreover, the prospective personality of the good leaders are: prudence, humbleness, neutrality, flexibility, courteousness, honesty, morality and ethic. The leaders must always be cheerful, positive, and well emotional or spiritual stable.

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

² อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

³ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Therefore, the leaders should prepare themselves to encounter with uncertain situations by thinking innovatively, knowing how to solve problems promptly and development of working methods that accord with the present globalization. Furthermore, the leaders have to build self-innovation: updating their knowledge and skills, creating new methods, and utilizing advanced technology for benefits of subordinates and organizations. It is necessary for the leaders to improve their own intellects, and to have a positive thinking, to accept and fix their failures. Also, they should listen to other's opinions. In addition, they should work for common interests, and work with compassion, ethics or morality.

Keywords: Innovation, Leader, Leadership

นวัตกรรม คืออะไร

การพัฒนาทุกสิ่งทุกอย่างจะให้ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว ขึ้นอยู่ที่มนุษย์เป็นสำคัญ เพราะมนุษย์เป็นแหล่งความรู้ เป็นผู้นำเอาความรู้ไปพัฒนา ปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ให้เกิดความเจริญก้าวหน้า เกิดประโยชน์ตามเป้าหมายที่วางไว้ และเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชน ถือได้ว่าผู้นำเป็นบุคคลที่มีความสำคัญมากที่สุดเนื่องจากความสำเร็จหรือความล้มเหลวของหน่วยงานย่อมขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการของผู้นำ และเป็นบุคคลที่มีอำนาจอิทธิพลในการบังคับบัญชาผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา มีการมอบหมายงานให้เป็นไปตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ถ้าผู้นำมีความรู้ มีความสามารถ มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักวิเคราะห์ ปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย และสามารถนำเทคโนโลยีต่าง ๆ ไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็จะเกิดผลผลิต ผลงานที่มีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิภาพอย่างเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตามหากผู้นำ ไม่มีความรู้ ความสามารถ ขาดความคิดสร้างสรรค์ ไม่สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายได้ และไม่สามารถนำเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมส่งผลให้ผลผลิต หรือผลงานที่ออกมาไม่มีประสิทธิภาพ และขาดประสิทธิภาพเช่นกัน ดังนั้น การที่จะให้ผู้นำมีความพร้อมที่จะเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ รู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ผู้นำต้องมีความสามารถในการคิดแบบใหม่ ๆ รู้จักการแก้ปัญหาอย่างรวดเร็ว ปรับเปลี่ยนวิธีการทำงาน หรือวิธีปฏิบัติงานให้มีความเป็นทันสมัยให้สอดคล้องกับกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ผู้นำจึงต้องสร้างนวัตกรรมให้กับตนเอง

คำว่า นวัตกรรม (Innovation) เป็นคำที่เราได้ยินมาตามสื่อต่างๆ หรือหน่วยงานต่างๆ อย่างหลากหลายกันไป นวัตกรรม คืออะไร เป็นอย่างไร แล้วไปเกี่ยวกับอะไร ซึ่งพจนานุกรมไทย ฉบับทันสมัยและสมบูรณ์ (ฝ่ายวิชาการภาษาไทย, 2553, น. 555) ได้กล่าวไว้ว่า นวัตกรรม (Innovation) หมายถึง สิ่งประดิษฐ์คิดค้นขึ้นใหม่ หรือเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งอาจเป็นเทคโนโลยี ความคิด หรือผลิตภัณฑ์ และหาเหตุผลมาอธิบายความหมายตามที่ตนเข้าใจ เช่น ผู้นำ หมายถึง หัวหน้า หรือเป็นความคิดใหม่ เทคนิควิธีการใหม่ สิ่งใหม่ที่สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ นวัตกรรมนั้นเป็นสิ่งที่สร้างความรู้สึกรู้ว่าเป็นของใหม่ (เกษมสันต์ วัฒนาณรงค์, 2556, น. 20) นอกจากนี้ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (อ้างถึงใน ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2552, น. 63) เห็นว่า เกณฑ์ที่จะพิจารณาว่าสิ่งใดเป็นนวัตกรรมนั้นมี 4 ประการ คือ

1. นวัตกรรมจะต้องเป็นสิ่งใหม่ทั้งหมด หรือบางส่วนอาจเป็นของเก่าใช้ไม่ได้ผลในอดีต แต่นำมาปรับปรุงใหม่ หรือเป็นของปัจจุบันที่เรานำมาปรับปรุงให้ดีขึ้น
2. มีการนำวิธีการจัดระบบมาใช้ โดยพิจารณาองค์ประกอบทั้งส่วนข้อมูลที่น่าเข้าไปในกระบวนการและผลลัพธ์ โดยกำหนดขั้นตอนการดำเนินการให้เหมาะสมก่อนที่จะทำการเปลี่ยนแปลง
3. มีการพิสูจน์ด้วยการวิจัยหรืออยู่ระหว่างการวิจัยว่า “สิ่งใหม่” นั้นจะช่วยแก้ปัญหาและการดำเนินงานบางอย่างได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้นกว่าเดิม
4. ยังไม่เป็นส่วนหนึ่งของระบบงานในปัจจุบันหาก “สิ่งใหม่” นั้น ได้รับการเผยแพร่และยอมรับจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบงานที่ดำเนินอยู่ในขณะนั้น ถือว่าสิ่งใหม่นั้นเป็นนวัตกรรม

รวมถึง กิดานันท์ มลิทอง (2543, น. 255-256) เห็นว่า หลักสำคัญในการนำนวัตกรรมไปใช้ ต้องคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. นวัตกรรมที่จะนำมาใช้นั้นมีจุดเด่นที่เห็นได้ชัดกว่าวัสดุ อุปกรณ์ หรือวิธีการที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมากนักน้อยเพียงใด

2. นวัตกรรมนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่กับระบบหรือสภาพที่เป็นอยู่
3. มีการวิจัยหรือการศึกษาที่ยืนยันแน่นอนแล้วว่า สามารถนำมาใช้ได้ดีในสภาวะการณ์ที่คล้ายคลึงกัน
4. นวัตกรรมนั้นมีความเกี่ยวข้องกับความต้องการของผู้ใช้อย่างจริงจัง

กล่าวโดยสรุป นวัตกรรม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงจากสิ่งเดิม ๆ เป็นสิ่งใหม่ ๆ โดยใช้ความรู้ความสามารถ ความคิด เพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้า ทันสมัย เกิดวิธีการทำงาน หรือวิธีปฏิบัติใหม่ ๆ อาจเป็นการปรับปรุงเสริมแต่งของเก่าให้เป็นของใหม่ให้มีประสิทธิภาพดีขึ้น หรือปรับเปลี่ยนทุกอย่างให้เป็นของใหม่ทั้งหมด เช่น นวัตกรรมในการสร้างขวัญ กำลังใจ การสร้างแรงจูงใจ การสร้างบทบาทหน้าที่ การสร้างระบบการบริหารจัดการ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม สิ่งที่จะพิจารณาว่าสิ่งใดเป็นนวัตกรรมนั้น ต้องพิจารณาว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งใหม่ทั้งหมด หรือนำสิ่งที่มีอยู่เดิมมาปรับปรุงให้ดีขึ้น มีวิธีการในการจัดระบบบริหารจัดการอย่างชัดเจน รวมถึงมีการพิสูจน์แล้วว่าสิ่งที่ทำขึ้นมาใหม่นั้นสามารถช่วยแก้ปัญหาและทำให้การดำเนินงานบางอย่างหรือทั้งหมดเกิดประสิทธิภาพสูงขึ้น มีประสิทธิภาพอย่างเป็นรูปธรรม เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมหรือสภาพที่เป็นอยู่ ตลอดจนสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้งานจริง ๆ

ความหมายของผู้นำและภาวะผู้นำ

จากที่กล่าวมาแล้วในตอนต้น เราได้ทราบถึง ความหมายของนวัตกรรมไปเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ณ ตอนนี้อยากกล่าวถึงความหมายของผู้นำบ้าง ผู้นำ (Leader) คืออะไร นักวิชาการทั้งหลายได้พยายามอธิบายความหมายของคำว่า “ผู้นำ” ไว้แตกต่างกัน ซึ่งแต่ละบุคคลจะมีมุมมอง และหาเหตุผลมาอธิบายความหมายตามที่ตนเข้าใจ เช่น ในพจนานุกรมไทย ฉบับทันสมัยและสมบูรณ์ (ฝ่ายวิชาการภาษาไทย, 2553, น. 238) กล่าวว่า ผู้นำ หมายถึง หัวหน้าผู้มีตำแหน่งสูงสุด หรือ เป็นผู้ที่มีอิทธิพล มีศิลปะ มีอิทธิพลต่อกลุ่มชน เพื่อให้พวกเขามีความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายตามต้องการ เป็นผู้นำและแนะนำ เพราะผู้นำ ต้องคอยช่วยเหลือกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดตามความสามารถ ผู้นำไม่เพียงแต่ยืนอยู่เบื้องหลังกลุ่มที่คอยวางแผนและผลักดัน แต่ผู้นำ จะต้องยืนอยู่ข้างหน้ากลุ่มและนำกลุ่มปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย (บุญทัน ดอกไธสง, 2545, น. 266) สำหรับ ความหมายของภาวะผู้นำ นั้นก็มีนักวิชาการหลายท่านก็ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำไว้อย่างหลากหลาย เช่น ภาวะผู้นำ (Leadership) หมายถึง ผู้มีคุณสมบัติ เช่น สติปัญญา ความดีงาม ความรู้ ความสามารถของบุคคลและชักนำให้คนทั้งหลายประสานกันและพากันไปสู่จุดมุ่งหมายที่ดีงาม (ธงชัย สันติวงษ์, 2545, น. 32) หรือการที่บุคคลหนึ่งหรือผู้นำพยายามที่จะใช้กำลังสมอง กำลังกาย และกำลังใจ เพื่อจูงใจหรือตลใจให้ผู้ตามกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามความประสงค์ตน เพื่อประโยชน์ส่วนรวม และการจูงใจหรือตลใจเช่นนั้น จะต้องไม่เป็นการบังคับ ตลอดจนต้องได้รับความยินยอมจากผู้ตามด้วย (ติน ปรัชญพฤทธิ์, 2538, น. 614)

กล่าวโดยสรุป ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจ ใช้อิทธิพล ประสานงาน และตัดสินใจ โดยจูงใจให้ผู้ตามหรือผู้ใต้บังคับบัญชา ให้กระทำการใด ๆ เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ถึงแม้ว่าผู้ตามจะให้การยอมรับ หรือไม่ยอมรับก็ตาม สำหรับคำว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการของบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีอิทธิพล ต่อการตัดสินใจใด ๆ ในการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจให้บุคคล หรือกลุ่มคนยินยอมปฏิบัติตาม ในเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

คุณลักษณะของผู้นำ

สำหรับในเรื่องคุณลักษณะของผู้นำนั้น นิพนธ์ กิณาวงศ์ (2545, น. 45-47) เห็นว่า ผู้บริหารจะทำหน้าที่ของตนได้ดีเพียงใด ประสบความสำเร็จมากน้อยหรือไม่ขึ้นอยู่กับทักษะ 3 ประการ คือ

1. ทักษะเชิงเทคนิค หมายถึง ความสามารถในการใช้ความรู้ เทคนิควิธีการที่เหมาะสมในการบริหารงานให้บรรลุ ต้องอาศัยประสบการณ์ ศึกษาอบรม ทักษะเชิงเทคนิคเป็นทักษะที่ผู้บริหารพัฒนาตนเองได้ไม่ยาก เพราะเป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับงาน

2. ทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ทักษะความสามารถของผู้บริหารในการทำงานร่วมกับสมาชิกของกลุ่ม สามารถสร้างความร่วมมือระหว่างสมาชิกของกลุ่ม สามารถสร้างแรงจูงใจ ทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์เป็นทักษะเกี่ยวกับการทำงานร่วมกับคนอื่น

3. ทักษะเชิงโนคติ หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจหน่วยงานในทุกลักษณะ เห็นความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานของตนกับหน่วยงานอื่น เป็นทักษะที่ผู้บริหารระดับหัวหน้างานจะขาดมิได้ เป็นทักษะเกี่ยวกับการตัดสินใจ

นอกจากนี้ ซิลดา ศรมณี และ พูนศรี สงวนชีพ (2532, น. 135-137) เห็นว่า คุณสมบัติของการเป็นผู้นำที่ดีควรมีลักษณะ ดังนี้

1. เฉลียวฉลาด ผู้นำที่ดีจะต้องมีความสามารถทางด้านสติปัญญาและคุณภาพทางสมองซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้นำ คนที่มีความเฉลียวฉลาดย่อมโน้มน้าวใจให้ผู้อื่นปฏิบัติตามได้ง่าย

2. มีการศึกษาอบรมดี การศึกษาก่อให้เกิดความเฉลียวฉลาด การศึกษานี้เป็นส่วนประกอบที่สำคัญของการเป็นผู้นำ ความรู้ย่อมทำให้คนนับหน้าถือตาจะพูดอะไรคนอื่นเขาก็เชื่อฟังและให้ความเคารพนับถือด้วย

3. มีความเชื่อมั่นในตนเอง ต้องมีกำลังใจเข้มแข็งเมื่อตัดสินใจจะทำกิจการใด ๆ ไป ก็จะต้องมีความเชื่อมั่นว่างานนั้นต้องสำเร็จ โดยไม่หวั่นไหวต่อเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น ซึ่งจะเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานนั้น

4. เป็นคนมีเหตุผลดี คือ ความสามารถทางด้านเปรียบเทียบและการแปลความหมายอย่างมีเหตุผล มีความสามารถที่จะตีความหมายทางภาษาเป็นตัวเลข และจากตัวเลขเป็นถ้อยคำได้ ทำให้นักบริหารสามารถที่จะหาเหตุผลต่าง ๆ จากสาเหตุต่าง ๆ ได้ และสามารถแปลความหมายของสิ่งที่เป็นสัญลักษณ์ให้เป็นภาษาเขียนได้ ความสามารถทางด้านเหตุผลนี้พัฒนาได้ยากเพราะจำต้องมีความสามารถทางภาษา ทักษะและความรู้ทางด้านวิชาการประกอบด้วย

5. มีประสบการณ์ในการปกครองบังคับบัญชาเป็นอย่างดี ในการปฏิบัติงานจะทำให้ผู้นำสามารถคาดการณ์เกี่ยวกับงานได้ ฉะนั้น ในระยะเริ่มแรกย่อมต้องการผู้นำที่มีประสบการณ์ในทางปฏิบัติอย่างกว้างขวาง ผู้นำที่ดีจะต้องมีคุณสมบัติในด้านการตัดสินใจ วินิจฉัยสั่งการและการวางแผนพร้อมไปด้วย เพื่อจะได้เลือกทางที่ถูกต้องที่สุดในการดำเนินงานต่อไป

6. มีชื่อเสียงเกียรติคุณดี ข้อนี้เกี่ยวกับชื่อเสียงวงศ์ตระกูล ชาดิกำเนิดเพราะถ้ามีชื่อเสียงดี มีเกียรติคุณดี ย่อมเป็นที่เคารพนับถือของคนทั่วไป

7. สามารถเข้ากับคนได้ทุกชั้นและวรรณะได้เป็นอย่างดี

8. มีสุขภาพอนามัยดี

9. มีความสามารถเหนือระดับความสามารถของบุคคลธรรมดา

10. มีความรู้เกี่ยวกับงานทั่ว ๆ ไปขององค์กรหรือหน่วยงานที่ตนปฏิบัติอยู่โดยเฉพาะ

11. มีความสามารถเผชิญปัญหาเฉพาะหน้าที่จะเกิดขึ้นในขณะที่ปฏิบัติให้ได้ทันท่วงที

12. มีความสามารถคาดการณ์หรือทำนายเหตุการณ์หรือปัญหาที่จะเกิดขึ้นล่วงหน้า และหาทางป้องกันมิให้เหตุการณ์หรือปัญหานั้นเกิดขึ้นได้

กล่าวโดยสรุป คุณลักษณะของผู้นำนั้น เป็นเอกลักษณ์หรือเรื่องเฉพาะตัวของบุคคลนั้น ซึ่งมีความเกี่ยวเนื่องกับบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลด้วย โดยคุณลักษณะของผู้นำต้องเป็นผู้รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้หลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างถ่องแท้ รู้ถึงความหมาย ความมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ต่าง ๆ รู้ประโยชน์ รู้จักผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำต่าง ๆ รวมถึงรู้จักตนเองเป็นอย่างดี และประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้อง เป็นแบบอย่างที่ดีต่อบุคคลที่พบเห็น และมีความพอประมาณ ความพอดี เพื่อประกอบกิจ หน้าที่การงานที่ถูกต้องตามครรลองคลองธรรม ตลอดจนให้เกียรติผู้อื่น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่ใช้อารมณ์เป็นที่ตั้งในการตัดสินใจ มีความเมตตา กรุณาต่อบุคคลอื่น ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

บทบาทหน้าที่ของผู้นำ

บทบาทหน้าที่ของผู้นำ หรือหัวหน้าหน่วยงานขององค์กรนั้นๆ จะต้องนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามเป้าหมายขององค์กรที่วางไว้ ซึ่งกวี วงศ์พุ่ม (2536, น. 31) เห็นว่า งานที่ผู้นำต้องรับผิดชอบ

ตามที่องค์การกำหนดไว้ มีลักษณะประเภทงานที่ผู้นำ จะต้องทำและจะต้องใช้ผู้อื่น โดยงานที่ผู้นำจะต้องทำด้วยตนเอง เป็นงานที่ผู้ใต้บังคับบัญชาทำไม่ได้ เพราะขาดข้อมูล ขาดความรู้ ประสบการณ์ยังไม่ถึง ขาดการยอมรับ เป็นต้น สำหรับงานที่ต้องใช้ผู้อื่นทำแทนเพราะถ้าผู้นำทำเองก็จะไม่สำเร็จตามเวลาที่กำหนด ถือว่าเป็นการมอบหมายงาน แต่ยังคงต้องรับผิดชอบอยู่ สำหรับ นพพงษ์ บุญจิตราดุล (2534, น. 96) เห็นว่า บทบาทหน้าที่ของผู้นำนั้นมี 3 ประการ ดังนี้

1. เป็นผู้รักษาหรือประสานให้สมาชิกในกลุ่มอยู่ร่วมกัน โดยผู้นำจะต้องอยู่ใกล้ชิดมีความสัมพันธ์กับคนในกลุ่มและเป็นที่ยอมรับของคนในกลุ่มทำให้กลุ่มมีความสามัคคีกลมเกลียว
2. เป็นผู้ปฏิบัติการกิจของกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยผู้นำต้องมีความรับผิดชอบในกระบวนการทำงานด้วยความมั่นคงและเข้าใจได้ ผู้นำจะต้องทำให้กลุ่มทำงานให้บรรลุตามเป้าหมาย
3. เป็นผู้อำนวยการให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์ในกลุ่ม โดยเขาจะปฏิบัติงานในทางที่จะอำนวยความสะดวก ให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์และปฏิบัติกันด้วยดี ของสมาชิกในกลุ่ม การติดต่อสื่อสารที่ดีเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในการช่วยให้หน้าที่นี้บรรลุเป้าหมาย

รวมถึง จักรวาล สุขไมตรี และ พระมหาแว่นฏาริณญ์ กิตติปัญญา (แสงสุรินทอง) (2560, น. 118) เห็นว่า หน้าที่ของผู้นำนั้นจะต้องเป็นนักบริหารที่ดี เป็นผู้วางนโยบาย วางแผน เป็นผู้เชี่ยวชาญ เป็นตัวแทนหรือผู้แทนของกลุ่มในการติดต่อประสานงานกับบุคคลอื่น หรือหน่วยงานภายนอก รวมถึงเป็นผู้มีสัมพันธภาพกับผู้ใต้บังคับบัญชา รวมถึงเป็นผู้ให้คุณให้โทษ เป็นสัญลักษณ์ของสมาชิก เป็นแบบอย่างที่ดี และเป็นผู้ยอมรับผิดในการปฏิบัติงานของหน่วยงาน

กล่าวโดยสรุป หน้าที่ของผู้นำในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นผู้นำระดับสูง ระดับกลาง หรือระดับล่าง หรือหัวหน้างาน หัวหน้าแผนกก็ตาม ซึ่งผู้นำจะต้องมีภาวะผู้นำในการบริหารจัดการ ทั้งในเรื่องของ การวางแผน การจัดองค์การ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การสั่งการ การประสานงาน และการควบคุมงาน สำหรับบทบาทของผู้นำนั้น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเป็นผู้ทำให้สมาชิกในกลุ่มอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สามัคคี มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้

นวัตกรรมการเป็นผู้นำ

จากความหมายของคำว่า นวัตกรรม ผู้นำ และคุณลักษณะของผู้นำ รวมถึงบทบาทหน้าที่ของผู้นำตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่า ผู้นำ เป็นบุคคลซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจ ใช้อิทธิพล ประสานงานในเรื่องต่างๆ ตัดสินใจ โดยจงใจให้ผู้ตามหรือผู้ใต้บังคับบัญชา ปฏิบัติการใด ๆ ตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ อย่างไรก็ตามผู้นำ ก็ควรมีภาวะผู้นำด้วย โดยต้องมีความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจ สามารถปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ได้ในเรื่องที่จะตัดสินใจ และสามารถสร้างแรงจูงใจให้บุคคล หรือกลุ่มคนยินยอมปฏิบัติตาม รวมถึง ผู้นำควรมีคุณลักษณะที่มีความเหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ ต้องเป็นผู้รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้หลักเกณฑ์ รู้ประโยชน์ รู้จักผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำ การต่าง ๆ และที่สำคัญ คือ ต้องรู้จักตนเองเป็นอย่างดี ประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้อง เป็นแบบอย่างที่ดีต่อบุคคลที่พบเห็น มีความพอดี พอประมาณ ปฏิบัติหน้าที่การทำงานที่ถูกต้องตามครรลองคลองธรรม มีความเมตตา กรุณาต่อบุคคลอื่น เพราะผู้นำมีบทบาทหน้าที่ในการเป็นผู้บริหาร ผู้กำหนดนโยบายและวางแผนงานต่าง ๆ เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญหรือผู้ชำนาญการในสาขาวิชาชีพนั้น ๆ เป็นตัวแทนของกลุ่มเพื่อติดต่อกับหน่วยงานหรือองค์กรภายนอก รวมถึงเป็นผู้ที่สร้างความสมานฉันท์ให้กับสมาชิกในองค์กรมิให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกัน ตลอดจนเป็นผู้ให้คุณและให้โทษกับสมาชิกในองค์กร อย่างไรก็ตาม การที่ผู้นำจะเปลี่ยนแปลงอะไรก็แล้วแต่ โดยเปลี่ยนแปลงจากสิ่งเดิมๆ ให้เป็นสิ่งที่ใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้า มีความเป็นทันสมัย หรือปรับเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติงานใหม่ ๆ ให้มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น เกิดประสิทธิผลอย่างเป็นรูปธรรม ผู้นำจะต้องปรับเปลี่ยนตนเองเสียก่อน โดยสร้างนวัตกรรมให้กับตนเอง เพราะการที่จะปรับเปลี่ยนผู้อื่น หรือสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบผลสำเร็จ ต้องเริ่มต้นที่การปรับเปลี่ยนตนเอง

ดังนั้น นวัตกรรมการเป็นผู้นำ จึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการพัฒนาตนเองของตัวผู้นำ โดยผู้นำจะต้องปรับเปลี่ยนความรู้ ความสามารถ ความคิดของตนเองให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ เกิดวิธีการทำงาน หรือวิธีปฏิบัติงานใหม่ๆ รู้จักการใช้หรือการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ต่อหน่วยงานหรือองค์กร เพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้า มีความเป็นทันสมัย มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลอย่างเป็นรูปธรรม เช่น

นวัตกรรมในการสร้างขวัญ กำลังใจ การสร้างแรงจูงใจ การสร้างบทบาทหน้าที่ การสร้างระบบการบริหารจัดการ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ ชันทอง ใจดี, วันจักร น้อยจันทร์ และ กัลยกร สังขชาติ (2562, น. 154-169) ที่เห็นว่า ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะดำรงไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกภาพขององค์กร ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายาม ในการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ขององค์กร และความเชื่อมั่น การยอมรับเป้าหมาย ค่านิยมขององค์กร มีผลต่อ ระดับความผูกพันต่อองค์กร นอกจากนี้ ความมั่นคงและความก้าวหน้า ความสำเร็จในงาน ความรับผิดชอบก็เป็น ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กร รวมถึงค้นหาตนเองเพื่อให้ทราบจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา เพื่อนำไปพัฒนา ปรับปรุง แก้ไขตนเองให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีความคิดในเชิงบวก คิดอย่างสร้างสรรค์ มุ่งมั่นที่จะ เปลี่ยนแปลงตนเองให้ดีขึ้นทั้งด้านความคิด และการประพฤติปฏิบัติ สิ่งใดเป็นสิ่งที่บกพร่องที่ต้องแก้ไข ก็ยอมรับใน การปรับปรุงแก้ไข ไม่ยึดมั่นถือมั่นในตนเองมากเกินไป รับฟังความคิดเห็นของทุก ๆ ฝ่าย ยึดถือประโยชน์ส่วนรวม มากกว่าส่วนตน หรือพวกพ้อง ตลอดจนมีความเมตตา กรุณา มีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม และส่งเสริมให้บุคลากร ในองค์กรหรือผู้ใต้บังคับบัญชา มีทักษะในการสื่อสารที่ดีต่อกัน มีความสามัคคี สร้างความรู้สึก ความร่วมมือและ บรรยากาศในการทำงานร่วมกันเป็นอย่างดี ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม เกิดวัฒนธรรมองค์กรที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับ สัจจวรรณ ทรพพสุ (2561, น. 102-113) เห็นว่า แนวทางการสร้างวัฒนธรรมองค์กรลักษณะ สร้างสรรค์ในการจัดการศึกษาจะต้องสร้างแรงบันดาลใจให้สมาชิกในองค์กรเข้าใจในบริบทภายใน ภายนอกของ การเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อวัฒนธรรมองค์กร สมาชิกในองค์กรร่วมกันวิเคราะห์และประเมินวัฒนธรรม องค์กรลักษณะสร้างสรรค์ นำผลที่ได้จากการประเมินไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กร นอกจากนี้ ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในองค์กรแสวงหาความรู้ ความสามารถเพิ่มเติม เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเพิ่มสูงขึ้น

สรุป

ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่เป็นหัวหน้า หรือมีตำแหน่งสูงสุด ในการอำนาจ ใช้อิทธิพล ประสานงาน และ ตัดสินใจ โดยใช้ความสามารถในการจูงใจบังคับบัญชาผู้ตามหรือผู้ใต้บังคับบัญชา ปฏิบัติกิจกรรมหรือหน้าที่การงาน ใด ๆ เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ อย่างไรก็ตาม ผู้นำก็ควรมีภาวะผู้นำด้วย เพราะผู้นำจะต้องมีความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจ มีอิทธิพล ที่จะตัดสินใจในเรื่องนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ คุณลักษณะของผู้นำนั้น เป็นเอกลักษณ์หรือเรื่องเฉพาะตัวของบุคคล ซึ่งผู้นำต้องเป็นผู้รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้หลักเกณฑ์ รู้ถึงความมุ่งหมายของ วัตถุประสงค์ต่าง ๆ รู้ถึงผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมหรือกระทำต่าง ๆ ประพฤติและปฏิบัติตนในหน้าที่ การงานให้ถูกต้อง เป็นแบบอย่างที่ดี มีความพอดี พอประมาณ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความเมตตา กรุณาต่อ บุคคลอื่น อย่างไรก็ตาม ผู้นำก็ควรมีลักษณะผู้นำที่ดีด้วย กล่าวคือ ควรมีลักษณะที่เป็นการจูงใจหรือนำมาให้ ผู้ปฏิบัติงานตามคำสั่งมีความเห็นคล้อยตามและพยายามปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ผู้นำควรมีความรู้ดี เป็นที่พอใจ ของผู้ที่พบเห็น มีความสงบเยือกเย็นเมื่อเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ที่เข้ามา นอบน้อมถ่อมตัว สามารถตัดสินใจปัญหาที่ เกิดขึ้นต่าง ๆ ได้อย่างทันท่วงที มีความเป็นกลาง ยึดหยุ่น กล้าหาญ ร่าเริง มองโลกในแง่ดี มีความพร้อมทั้งร่างกาย และจิตใจในการรองรับงานหนักด้วยความเต็มใจ อารมณ์มั่นคงไม่แปรปรวน เสมอต้นเสมอปลาย มีความสามารถในการควบคุม ชี้แนะ แนะนำเรื่องต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ไม่ทอดถอนใจกังวล สามารถทำงานหลาย ๆ อย่างได้ รู้จัก หน้าที่ของตน กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาด้วยความยุติธรรมและเหมาะสมกับความรู้ ความสามารถและปริมาณงาน ปลุกฝังความรับผิดชอบให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ดูแลสวัสดิภาพของผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา อย่างสม่ำเสมอ และที่สำคัญที่สุด คือ ผู้นำต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริต มีศีลธรรม มีคุณธรรม และจริยธรรม รวมถึง บทบาทของผู้นำนั้น เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเป็นผู้ประสานงานให้สมาชิกในกลุ่มอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความ สามัคคีต่อกัน ปฏิบัติภารกิจของกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ และหน้าที่ของผู้นำในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นผู้นำ ระดับสูง ระดับกลาง หรือระดับล่าง ต้องมีภาวะผู้นำในการบริหารจัดการได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของ การ วางแผน การจัดการ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การสั่งการ การประสานงาน และการควบคุมงาน สำหรับ นวัตกรรมการเป็นผู้นำนั้น เป็นการเสริมสร้างให้ผู้นำปรับเปลี่ยนความรู้ ความสามารถ ความคิดสร้างสรรค์ของ ตนเองให้เกิดการพัฒนาตนเองในสิ่งใหม่ ๆ เกิดวิธีการปฏิบัติงานใหม่ ๆ รู้จักและสามารถนำเทคโนโลยีต่างๆ ไปใช้ให้ เกิดประโยชน์ เกิดผลผลิต ผลงานทั้งต่อตนเอง ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ต่อหน่วยงานหรือองค์กร และพัฒนาภูมิปัญญา

ของตนเองให้เพิ่มสูงขึ้น มีความคิดในเชิงบวก มุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองให้ดีขึ้นทั้งด้านความคิด และการประพฤติปฏิบัติ สิ่งใดเป็นสิ่งที่บกพร่องที่ต้องแก้ไข ก็ยอมรับในการปรับปรุงแก้ไข ไม่ยึดมั่นถือมั่นในตนเอง รับฟังความคิดเห็นของทุก ๆ ฝ่าย ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน หรือพวกพ้อง ตลอดจนมีความเมตตา กรุณา มีคุณธรรม และจริยธรรมที่ดีงาม

เอกสารอ้างอิง

- กฤษมันต์ วัฒนานรงค์. (2556). *นวัตกรรมและเทคโนโลยีเทคนิคการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- กวี วงศ์พัฒน์. (2536). *ภาวะผู้นำ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาชีพบัญชี.
- กิดานันท์ มลิทอง. (2543). *เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชันทอง ใจดี, วันจักร น้อยจันทร์ และ กัลป์ยกร สังขชาติ. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันในองค์การของกำลังพลกรมทหารพรานที่ 42 ตำบลท่าประดู่ อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 11(2), 154-169.
- จักรวาล สุขไมตรี และ พระมหาแว่นภูวัญญ์ กิตติปัญญา (แสงสุรินทอง). (2560). *การศึกษาเชิงวิเคราะห์ภาวะผู้นำของผู้ปกครองตามหลักพุทธธรรม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย).
- ชลิดา ศรมณี และ พูนศรี สงวนชีพ. (2532). *การบริหารงานบุคคล* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2552). *80 นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ: แดเน็กซ์ อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น.
- ติน ปรัชญพฤตย์. (2538). *พฤติกรรมมนุษย์ในองค์กร*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2545). *หลักการบริหารและผู้นำ*. กรุงเทพฯ: ธรรมสารการพิมพ์.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2534). *หลักการบริหารการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- นิพนธ์ กิनावงศ์. (2545). *หลักเบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนและการนิเทศการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: พิมพ์เนศ.
- บุญทัน ดอกไธสง. (2545). *การจัดการองค์กร* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ฝ่ายวิชาการภาษาไทย. (2553). *พจนานุกรมไทย ฉบับทันสมัยและสมบูรณ์*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- สจิวรรณ ทรรพวุฒ. (2561). แนวทางการสร้างวัฒนธรรมองค์การลักษณะสร้างสรรค์ ในการจัดการศึกษาคุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 11(2), 102-113.